

Celkové rozšíření: Evropa: Velká Británie a stf. Evropa - od j. části NSR a sv. Rakouska souvisle do v. Evropy po Ural (kromě j. oblastí evropské části SSSR): na sever ve Skandinávii v sv. části až k ca 70° s. šířky. V Asii souvisle od Uralu po Kamčatku a s. Japonsko. V Severní

Americie od Aljašky a pacifické části Kanady a USA až k atlantskému pobřeží: jz. Grónsko. — Mapy: WALTER et STRAKA Arealkunde 288, 1970; HULTEN CP 1971: 81; MEL-SEL et al. 1978: 328.

4. *Arctostaphylos* ADANSON — medvědice

Arctostaphylos ADANSON Fam. Pl. 2: 165, 1763, typ. cons.

Lit.: MORAVEC J. (1967): *Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spr. - medvědice léčivá - v údolí dolní Otavy a střední Vltavy a její rozšíření v Čechách. *Preslia* 39: 167-177. — PARKER I. G. (1967): A note on the taxonomy of *Arctostaphylos uva-ursi*. *Canad. J. Bot.* 45: 1767-1769. — WELLS P. V. (1968): New taxa, combinations and chromosome numbers in *Arctostaphylos*. *Madroño* 19: 193-210.

Vždyzelené poléhavé keřiky. Listy střídavé, krátce řapíkaté. Květy 5četné v krátkých převislých vrcholových hroznech; korunní lístky srostlé do vejcovitě baňkovité koruny; tyčinek 10; prašníky na vrcholu s apikálními přívěsky a otevírající se otvory nebo krátkou štěrbinou. Plod peckovice s 5 až 10 peckami. — Jediný druh na s. polokouli. — Entomogam. Autogam. Endozoochor. Endomykorrhiza.

1. *Arctostaphylos uva-ursi* (L.) SPRENG. — medvědice lékařská Tab. 116/4

Arctostaphylos uva-ursi (LINNAEUS) SPRENGEL Syst. Veg. 2: 287, 1825. — Syn.: *Arbutus uva-ursi* L. Sp. Pl. 395, 1753.

Exsíkáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 686. — Extra fines: DÖRELLER Herb. Norm., no 5493. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1252. — Fl. Rom. Exs., no 62 et 62b. — Pl. Bulg. Exs., no 275. — Pl. Českoslov. Exs., no 105 et 307.

Nízké, poléhavé, bohatě větvené keřiky, 10-25 cm vys., s plazivými, 30-90 (-120) cm dl. větvemi. Kořeny provazovité, často vřetenovité ztlustlé. Větve na koncích vystoupavé, hustě olistěné, ± lysé nebo roztroušeně krátce pýřité, červenohnědé. Listy úzce obvejčité, 10-20 (-25) mm dl., 5-10 mm šir., kožovité, vytrvalé, na okrajích jemně pýřité, nepodvinuté, na líci tmavé, na rubu bledší, netečkované, oboustranně výrazně síťkovitě žilnaté; řapíky 2-4 mm dl., roztroušeně žláznatě pýřité. Květenství chudý převislý hrozen, nejčastěji 3-7květý; květní stopky ± 1 mm dl., na bázi se 2 vejčité kopinatými kratičkými listenci. Kališní lístky vejčité kopinaté, 1,0-1,5 mm dl., s bělomázdřivými okraji; koruna 4,5-5,5 mm dl., s nazpět ohnutými cípy, zelenavě bílá nebo růžová; prašníky ± 0,8-1,0 mm dl., purpurové, se 2 přívěsky ca 1 mm dl.; čnělka přímá, ca 2 mm dl. nebo kratší. Peckovice kulovité, 6-8 mm v průměru, tmavě červené. IV-V. Chf.

2n = 52 (extra fines)

Ekologie a cenologie: Skalní reliktní bory nebo bezlesé skály a sutě na silikátových, vzácně i bazických horninách, výjimečně na přesypových píscích ve vřesovinných borech. Pře-
vážně ve společenstvech svazu *Dicrano-Pinion*.

Poznámka: Na území sousedního Slovenska roste druh především v montánním až v subalpínském stupni, kde je častý ve společenstvech svazů *Calamagrostion variatae* a *Seslerion tatrae*, a to zejména na bazických horninách.

Rozšíření v ČSR: Vzácně v Čechách; více lokalit ve stf. Povltaví, ve Džbánu, Českém středohoří a na Dokesku; od pahorkatiny do podhůří (min.: vrch Borný u Máchova jezera, 322 m; max.: vrch Kupa u obce Čerěnístě, ca 630 m). Δ § - Mapy: MORAVEC 1967: 172; SIVÁK FKS 1990: 75.

T: 4b. Lab. střed. (vrch Hradiště u Hlunné; Holý vrch u Kunderatic). 6. Džbán (Vinařské údolí; Sít: mezi Pochvalovem a Smilovicemi). — M: 37c. Strak. váp. (Radomyšl - zřejmě nepůvodní), 39. Třeboň. pán. (les Hůrky j. Plané nad Lužnicí †), 41. Stf. Povlt. (údolí dol. Otavy mezi Držovem a Zvíkovským Podhradím; údolí stf. Vltavy mezi Červenou a Zbonínem), 44. Mileš. střed. (Výří skály na Milešovicce; Hora u Lipě), 45a. Loveč. střed. (Kupa u Čerěnístě; Křížová hora u Pohořan), 52. Ral.-bez. tab. (Jesířebí; v okolí Doks více lokalit; Malý Bezděz; Ralsko u Mimoně; Chrástenský vrch u Osečné), 53. Podješ. (Obecní les u České Lipy †).

Údaje z několika izolovaných lokalit: Trístoličník na Šumavě, Vranov u Sokolova, Horní Litvínov, Chřibská, Nová Paka, Žalý u Vrchlabi, Jablonné jsou pochybné a nebyly nikdy potvrzeny.

Celkové rozšíření: Evropa včetně Islandu a Britských ostrovů na východ až po Ural; na sever ve Skandinávii až k 71° s. šířky; na jihu v izolovaných areálech od jv. Španělska po Balkánský poloostrov, Jižní a Východní Karpaty; chybí v j. oblastech evropské části SSSR; izolované Kavkaz. V Asii od z. Sibíře po Sachalin. V Severní Americie od Aljašky po s. Mexiko a ve v. části až k atlantskému pobřeží: jz. Grónsko. — Mapy: HULTEN FA 1968: 729; HULTEN CP 1971: 159; MELSEL et al. 1978: 329.

Význam: V listech obsahuje hlavně arbutin a trísloviny. Droga se používá v lékařství.

Tab. 116: 1 *Vaccinium myrtillus*, 1a - list. — 2 *V. uliginosum*, 2a - list. — 3 *Rhodococcum vitis-idaea*, 3a - list, 3b - plod. — 4 *Arctostaphylos uva-ursi*, 4a - plodná větévka, 4b - list.

